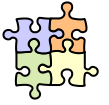

אין השבע מכיר בצערו של הרעב? – שיעור על אמפתיה

קראו את שירה של אתי לוי. האם הצלחתם להבין על מה היא שרה? איפה זה "שם"? איפה זה "כאן"? האם אנשים מ"כאן" יכולים להבין על מה השיר?

באה משם / אתי לוי

זה השיר שזורם אצלי בדם
 ואל תשכחו שאני באה משם.
 אני שרה עכשיו, על גבר בלי בושה
 שמשתגע ומכה אישה
 על סבל של קשיש
 ועל שלטון אדיש
 על דרך לא קלה
 ודלת נעולה
 על עוני מתקדם
 ועל חלום ששוב לא מתגשם.

אני שרה שיר עם, על אושר נעלם
 וילד שחולם על בית חם
 על ארץ אפלה
 ועיר של אבטלה
 על צדק שנשכח
 ולב שלא נפתח
 על שקר וצביעות
 וכל מה שיודעת המציאות
 ואני לא מנסה להתייפף
 לא מחפשת הזדמנות להיחשף

ספרי ודשות

חסיד אחד שהיה עשיר גדול ומעולם לא ידע מה היא עניות ומה טיבה, ומרוב חסידותו, האיש הזה כל יום שישי בשלוש אחר הצהרים היה מקבל עליו את השבת, פעם אחת באחד מימי שישי, לאחר שכבר קיבל עליו את השבת היה חייב לצאת בחמש לסדר דבר מה, ובלכתו ברחוב פגש עני אחד וביקשו בתחנונים לתת לו איזה מטבע לצדקה, שעד לשעה זו עוד לא קנה כלום לשבת. כעס עליו החסיד והחל לצעוק עליו ואמר לו איך יתכן שיש בן אדם שעד עכשיו לא קנה את כל צרכי השבת, ובטוח שהנך משקר אותי וכל כוונתך לנצל אותי ולהוציא ממני כסף, והחסיד נפרד מהעני בכעס רב. בעת שנכנס לביתו ראתה אשתו שהוא כועס וזועף ושאלה אותו מה לו, וסיפר לה את העניין העני ההוא. ענתה אשתו ואמרה לו שבטוח שהוא טועה בגלל שאינו יודע עניות מה היא, ואתה חושב שכל האנשים כמוך, אבל אני שגדלתי בעניות יודעת טוב ממך, כי אבי קרה לו, לא פעם שהגיע ערב שבת וידו לא השיגה במה לקנות לנו אפילו לחם, והעני הזה שביקש ממך בטוח הוא אמר אמת לאמיתה. כששמע בעלה את דבריה עלה בדעתו לצאת ולהיוודע על אותו עני, ומפני שכניו נודע לו שעד כה לא הביא לביתו אפילו חבילת פטרוזיליה. וכששמע את הדברים ריחם עליו בלבו וביקש את סליחתו ומיד הביא לו כל צרכי השבת: לחם, בשר, עופות מבושלים, הכול מוכן ומזומן לסעודה. (ר' שלמה זרקא ור'

יהודה צ'רמון, רינה וישועה – הגדה לפסח, מתוך ההקדמה)

הצני חי במציאות חריטה, לכן את התנהגותו נתפסת כחריטה על ידי מי
 שלא צמד במציב דואים. האם רק מי שהיה עני יכול להבין עני? מה
 עשיר יכול לעשות כדי להבין עני?

מטו ומחמכה

כמו שאמרנו שהעשיר לא מתחשב בעני אינו יודע מהי עניות, אבל ביום תענית, כשהוא צם הוא מרגיש את הרעב, ורק אז הוא מבין מה זה רעב ומרחם על העני... . (ר' ישועה ללום, ליקוטי אהרון, דרשה יז, עמ' 106)

ר' ישועה ללום טוען, שצום מאפשר להבין מה הוא רעב. האם הוא צודק? האם מאורים לזמן קצוב בשכונת עוני מאפשרים להבין עוני? מה בכל זאת היתרון בהצעתו של רבי ישועה ללום?

"אם כסף תלווה את עמי" ללמד את הבן אדם איך יצא חובת גמילות חסדים או צדקה, וכשיבוא אליו מישהו בעניין הלוואה או לצדקה יעלה בדעתו, שהוא עצמו בא להלוות או לבקש צדקה, האם היה רוצה שיפגעו בו או שיחזירוהו ריקם בלי כלום? ואז מה שהיית רוצה שיעשו איתך, כך תעשה עם האחר, וזו כוונת "אם כסף תלווה את עמי" אם בא אליך אדם להלוואה או צדקה, "את העני עמך", תעשה את עצמך אתה לעני, שבאת לבקש הלוואה או צדקה, שלבטח לא היית רוצה שיחזירו אותך ריקם, כך תעשה עם מי שנצרך לך אל תשלח אותו ריקם.

(ר' ישועה ללום, ליקוטי אהרון, דרשה יז, עמ' 108)

"תעשה את עצמך אתה לעני" – האם זו אפשרות מצ'איתית? האם אדם עשיר יכול לדמיין את עצמו דופק בדלת ומבקש צדקה? מה בכל זאת היתרון בהצעתו של רבי ישועה ללום?

"אם כסף תלווה את עמי" לא תנהג בו מנהג בזיון שהוא עמי, את העני עמך, הוי מסתכל בעצמך כאלו אתה עני... אני עשיתי אותך עשיר ואותו עני. אם אין אתה נותן לו אני הופך את הגלגל ואעשה אותך עני ואותו עשיר. למה, כי "אלוהים שופט, זה ישפיל וזה ירים". (מדרש תנחומא, פרשת משפטים, סימן טו)

ספרות חז"ל

"הוי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני", האם זו אפשרות מצ'איתית? מה הופך את ההצעה הזו לאפשרות מצ'איתית?

ר' ישועה ללום (1901--1950) – נולד באלג'יריה. שימש כרב של ערים אחדות באלג'יר ובאירופה. נפטר באלג'יר ונטמן בבאר שבע.

תחן לדמויות